

YURDUMUZA BAHAR GƏLİR, BAYRAMINIZ MÜBARƏK!

MÜHACİR

“İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti” İctimai Birliyinin mətbu nəşri
№ 02-03 (104-105) fevral-mart 2018-ci il

ایرانلى مهاجرلار جمعىي اجتماعى پىرسىتىن مطبى نشرى

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevə

*Səsvermə hüquqlu iranlı mühacirlər aprelin
11-də yalnız Sizə səs verəcəklər*

Möhtərem Cənab Prezident,

Önce Sizə ve ailə üzvlərinizə xalqımızın yaşı qədər ulu, müqəddəs Bahar bayramı münasibeti ile “İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti” İctimai Birliyinin çoxsaylı üzvləri adından təbriklerimizi, ən xoş duyğularımızı yetirir, müstəqil Azərbaycan Respublikasının möhtəşəm inkişafı yolundakı yorulmaz, səmərəli fəaliyyətinizdə yeni-yeni parlaq nailiyyətlər arzulayıram!

Əlbətə yola saldığımız çərşənbələr, gur yanın tonqallar martin iyrimi ilə yanaşı ilin digər günlərində, aylarında, fəsilələrində yaşayacağımız xoş əhval-ruhiyyələrin müjdəcəsidirlər. Bu, heç də gelişmiş gözəl sözler yox, uzaq və yaxın keçmişimizə istinadən səslənən real fikirlərdir. Zənnimizə bunun üçün Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi sovet dönenin, xalqın tələbi ilə yenidən müstəqil dövlətimizin sükanı arxasına keçidiyi illərin mənzərəsinə nəzər salmaq, Sizin - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin 2003-cü ilin oktyabından indiyədək şərəfli məramın davamına verdiniz məstəsna töhfələri yada salmaq kifayətdir.

Möhtəşəm uğurların hayat və fəaliyyətin bütün sahələrini - siyasəti, iqtisadiyyatı, quruculuq işlərini, elmi, tehsili, səhiyyəni, mədəniyyəti, idmanı və sairəni əhatə etməsi cəmiyyətdə narahatlıq üçün hər hansı əsasın olmadığını göstərməkdədir.

Nailiyyətlərdən bu mühitin ayrılmaz hissəsi kimi bizlər də faydalır, onlara töhfə vermekdən qürur duyuruq.

Möhtərem Cənab Prezident,

Sadaladıqlarımız respublikaya rəhbərliyin, insanların taleyinin etibarlı əllərdə olduğunu sübuta yetirməkdədir. Milyonların inamını, etibarını qazanmaq isə asan iş deyil, narahat aylar, illər hesabına əldə olunur. Məhz bunlara istinadən tam əminlik ki, aprelin 11-də keçiriləcək seçkilərdə gənən sonunda Mərkəzi Seçki Komissiyasının belə bir rəsmi bildirişə səslənəcək: “İlham Heydər oğlu Əliyev 7 il müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib”. Xoş xəber bütün respublika sakinləri kimi bizlər de hələ bitməyen bayram sevincərinin davamını yaşadacaq.

Tam əminlikle deyə bilerəm ki, İranlı Mühacirlər Cəmiyyətinin səsverme hüquqlu üzvləri aprelin 11-də yalnız Sizə səs verəcəklər. Əvvəlki üç seçkida olduğu kimi yenə seçimimizə sadıq qalacaq. Təşkilat etrafında birləşənlər, ona rəğbət bəsləyənlər bilirler ki, ölkədə hər sahədə vüsət alan islahatların davamı, Qarabağ probleminin həlli, ərazilərimizin işğaldan azad edilməsi kimi qlobal məsələlər Sizin ölkəyə yenidən rəhbərliyinizi zərurətə çevirib.

Nəzərə alsaq ki, aprelin 11-dəki prezident seçkilərində on minlərlə təmsilçimiz də iştirak edəcək, qəti mövqənin nədən qaynaqlığına aydınlaşdırılması lazımdır.

gəlir. Məlumat üçün bildiririk ki, ötən əsrin ikinci yarısında İrandan Azərbaycana dəfələrlə mühacirətlər olub. Kütləvilik baxımıdan isə 1946-ci ilin dekabrindəki mühacirət üstünlük təşkil edir. O zaman ”21 Azər” Hərəkatının minlərlə iştirakçısı ailə üzvləri ilə birgə Yaxın Şərqi ölkələri ilə yanaşı dili, adət-ənənələri bir Azərbaycana da pənah gətirdilər. Sonradan həyat bu seçimindən daha dördüncü olduğunu isbatladı. Digər ölkələrdən onlar gəldikləri dövlətə geri qaytarıldılar. Neticədə cəzalara məruz qaldılar. Azərbaycanda isə doğmalar kimi qarşılındlardılar, hərtərəfli qayğı ilə əhətə olundular. 1947-ci ilin oktyabrında ölkənin 32 şəhər və bölgəsində kompakt halda yaşayan həmin insanların bir mərzədən idare olunması məqsədilə İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti təşkil olundu. Təşkilat 71 ilde nəinki varlığı qoruyub saxladı, özünüñ fealiyyəti ilə bütün dövlətlərə nümunə olan mühacirətin dünyəvi Azərbaycan modeli kimi formalasdı. Yeni həyat sübut etdi ki, 72 il əvvəlin seçimini digərlərinə nisbətdə daha düzgün olub.

Bu qiyməti təsdiqləyəcək kifayət qədər misallar, faktlar var və onların bir neçəsini vurğulamaq yerine düşərdi. Belə ki, 70 fai zi yazib-oxumağı bacarmayan mühacirərin sıralarından 1980-ci il qədər 200 nəfər elmlər namizədi və doktoru yetişdi, 30 min nəfər ali və orta ixtisas təhsili məktəblerini bitirdi. 3 nəfər Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına, 10 min nəfər orden, medal və döş nişanlarına, fəxri fərmanlara layiq görüldü. 30 min nəfər evlə təmin olundu. Xalq yazıçısı, şairi, artisti, eməkdar müəllim, həkim, jurnalist, mühəndis adları onların ideal mühitdə yaşıdlıqlarına bələdçilik etdi.

Fərəh hiss ilə demək isterdim ki, dünya mühacirəti fonunda bunlar alternativi olmayan misallardır ki, böyük hissesi Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi birinci dönenin payına düşür. Belə rəğbətin, məhəbbətin nəticəsi idi ki, Ümummülli Liderimiz yenidən hakimiyyətə qayıdışını biz iranlı mühacirlər xüsusi səbirliyiklə gözləyirdik. Nəticədə bu qayıdış rəhbərin hələ ötən əsrin 70-ci illərində dəfələrlə olduğu inzibati binamızın AXC-nin qoluzorulları tərəfindən tamamilə zəbtinin karşısını aldı. İranlı Mühacirlər Cəmiyyətinin ləğvi kimi mənfur niyyətlər reallaşa bilmədi. Ulu

Öndərimiz səyi və diqqəti sayesində qanunvericiliyə edilən dəyişikliklər respublikada 5 ildən yuxarı yaşayın və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə seçkilərdə iştirak hüququnu qazandırdı. Halbuki bunadək həmin kateqoriyadan olan şəxslər yalnız vətəndaşlıq götürdükdən sonra bu hüquqa malik olurdular.

Hazırda ölkədə elə bir sahə, pillə yoxdur ki, iranlı mühacirlər və övladları orada təmsil olunmasın. Potensiyamızdan geniş istifadə zənnimizcə özümüzü layiqincə doğrultmağıza verilən qiymətdir. Möhtərem Prezidentimiz, buna görə Sizə xüsusile minnətdariq.

Yeri gəlmışkən qeyd edək ki, ötən il Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyələşdirildiyi ”İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti-mühacirətin dünyəvi Azərbaycan modeli“ layihəsi çərçivəsində IMC-nin Gəncə, Zaqatala, Şamaxı və Bakıda reallaşdırıldığı ”dəyirmi mass“larda sadaladıqlarımızdan etraflı söhbət açılıb. Tədbirlərimiz Ulu Öndərin abidərinin və Fəxri Xiyabandakı məzarının ziyarəti ilə başlandı, Heydər Əliyev Mərkəzində davam etdirildi. Təşkilatımızla bağlı faktları ictmiaileşdirirdik, ”Mühacir“ qəzetində və kütləvi informasiya vasitələrində bu barədə silsilə yazılar təqdim olundu. Azərbaycan dövlətinə, xalqına və şəxsən Sizə - Prezidentimizə minnətdarlığımızı yetirdik.

Möhtərem Cənab Prezident,

Aprelin 11-nə sayılı günlər qalır. Bu seçkide milyonlarla yanaşı biz iranlı mühacirlər və ailə üzvlərimizin də qazanınanlar sırasında olacağımız şəksizdir. Qələbəniz isə qarşısındaki 7 ilə də ölkəmizdə əmin-amanlığın, hərtərəfli inkişafın, yeni islahatların, ən başlıcası ərazi bütövülüyümüzün təminatı sayılan Qarabağ zəfərinin qarantisi olacaq. Xahiş edirik ki, bütün bunları coxminli iranlı mühacirələrimizin və ailə üzvlərinin öncədən təbrikleri, səmimi mövqeləri kimi qəbul edəsiniz.

Səmimi hörmətlə,
Rəhim Hüseynzadə,
“İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti”
İctimai Birliyinin sədri,
Azərbaycanın eməkdar jurnalisti

İranlı mühacirlər Xocalı qurbanlarını andılar

Fevralın 25-də İranlı Mühacirlər Cəmiyyətində Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirələri ehtiramla yad olunub. Bu məqsədə burada keçirilən tədbirdə Qarabağ müharibəsi iştirakçıları, şahidləri, həmin qırğına məruz qalan ailələrin üzvləri, alimlər və təhqiqtçilər iştirak ediblər.

Öncə erməni və rus hərbi hissələrinin divan tutduğu dinc sakinlərin xatirələri bir dəqiqəlik sükutla anılıb. Sonra İMC sədrinin müavini, ehtiyatda olan polkovnik Firdun İbrahiminin mərzəsi dirlənilib. O, XX əsrin soyqırımları sıra-

sında yer alan Xocalıda töredilən bəşəri cinayətlərin haqqında ətraflı məlumat verib. Məruzəçi konkret misallar, rəqəmlərlə qırğınlara təfsilatını təqdim edərkən bunlara daha geniş prizmadan yanaşıb. 20 Yanvar faciəsini, Sumqayıt hadisələrini və Xocalı qətləməni bir konteksdə götürən məruzəçi o vaxtkı SSRİ rəhbərliyinin əsas məqsədinin heç də eksterizmə qarşı mübarizə olmadığını deyib: "Ölkəni məhz qırğınlardır, xalqlar arasında ə davəti dərinləşdirmək yolu ilə daşıtmış məmkün idi ki, Xocalı da belə vəhşi siyasetə

qurban getdi".

AMEA-nın Şərqşünaslıq İnstitutunun Cənubi Azərbaycan şöbəsinin müdürü, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Səməd Bayramzadə çıxışında bu fikirləri davam etdirərək bildirib ki, belə mənfur siyasetlərin kerçəkləşdirilməsində ermənilərdən tarixən iyəncə vasitə kimi istifadə olunub. Bu vəhşiliklərdə onların neçə qəddarcasına iştirak etdiklərinin məzəresinin məhz erməni müəlliflərinin yazılarında, məxəzlərində təsdiqini tapdığını

söyləyən alim cəlladlar cəzalarına çatana qədər səyərin davamının zəruriliyinə diqqəti çəkib.

İMC-nin üzvü, şair Sahib İmani qardaşının və atasının da Xocalıda şəhid olduğu qırğın gecəsinin lövhələrini dile getirib. Sonda duyğularını yəni yazdığı şeiri ilə ifadə edib.

İMC-nin sədr müavini Murtuza Nizamoğlu, təhqiqatçı alim Araz Memmedzadə, Xalq Fədailəri Partiyasının təmsilçisi İbrahim Şiri və başqalarının da çıxışlarında oxşar motivlər yer alıb.

Nizami Rzaşüvari

İranlı mühacirlərin etiraz mitinqinin Qətnaməsi

Erməni təcavüzkarlarının müstəqil Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü əleyhinə başladıqları basqınlar getdikcə genişlənərək əsil işgalçi müharibəyə çevrilmişdir. Azərbaycana qarşı müharibədə Ermənistanın milli qosunlarından istifadə edilir.

Erməni cinayətkarlarının Xocalı şəhərində töredikləri vəhşiliklər əsrin faciəsinə çevrilmiş, siyasi ədəbiyyatda haqlı olaraq genosid - kütləvi qırğın adını almışdır. Onlar bu cinayətləri Azərbaycanın qədim şəhərlərindən olan

Ağdamda da töredmək niyyətindərlər.

Xain və nəməkbeharam qoşunların törediyi cinayətlər uşaqlı-böyüklü, Azərbaycanın bütün sakinləri kimi 46 ildən bəri bu xalqın qardaşlıq qayğıları ilə əhatə olunan iranlı mühacirləri də dərindən qəzəbləndirmişdir. Ölənlər, yaralananlar, itkin düşənlər, girov götürülənlər sərasında iranlı mühacirlər və onların ailələrinə mənsub olanlar davardır.

Biz töredilən cinayətlərə qarşı öz etiraz səsimizi qaldır-

maqla yanaşı Azərbaycan torpağının bütövlüyünü xalqın şərefini qorumaqdə, öz qan qardaşlarımız və bacılarımızla bir səngərdə döyüşməyə hazır olduğumuzu bildirməkdə görürük.

Çox müdrik fikirdir: yaxşı dostu yaman gündə tanı. Biz isə respublika üçün çox çətin olan bu günlərdə təkcə dost kimi yox, bir qardaş kimi də həmişə sizinlə bir sıradə olmaq istəyirik!

Bakı şəhəri 18 mart 1992
"Mühacir" № 6

Sahib İmani

Həmin qış gecəsindən çıxa bilmir o ana

Təlatümlə bir dəniz dalğalanır gözündə,
Sanki payız dumani, çıskını var üzündə,
Həsrət ələm yükü var hər bir kəlmə sözündə.
İyirmi altı ildi göz tikib yollarına
Həmin qış gecəsindən çıxa bilmir o ana.

El-obası dərbədər oldu düşdü çöllərə.
O şaxtada yağılar divan tutdu ellərə.
Dağ çəkildi Qarabağ mənim deyən dillərə.
Nə qədər say-seçmələr qəltən oldu qanına
Həmin qış gecəsindən çıxa bilmir o ana.

Nə gündüzü gündündü, nə də gecəsi gecə,
Övlad dərdi çəkənlər dayanıb dözsün necə?
Yuxu getmir gözünə gecəni sübh edinc.
Aranı dağa çəkir, dağları da arana,
Həmin qış gecəsindən çıxa bilmir o ana.

Göz yaşıyla boylanır gələn yollara sarı
Baxışları yandırır cığırları, yolları.
Bir onu düşünür ki, vətənin oğulları,
Əli yanın çıxdılar düşmənin qarşısına
Həmin qış gecəsindən çıxa bilmir o ana.

Həsrət odu yandırır oğul deyən dilini.
Qəm kədərə bürüyüb hər ayını, ilini.
Aylar, illər ötsə də üzməyibdi əlini
Ümidini bağlayıb ulu yaradanına,
Həmin qış gecəsindən çıxa bilmir o ana.

Asta bir tiqqılıtya, zərif bir hənirityə,
Durub qaçır qapıya babamdı gələn deyə.
Heç olmasa gözüylə bircə dəfə görməyə,
Yalvaraq əl açır Tanrıının dərgahına
Həmin qış gecəsindən çıxa bilmir o ana.

Gözlərində damlalar yiğilir muncuq kimi,
Oğul dərdi teyləyir, parçalayır qəlbini.
Kirpiyindən qopan hər göz yaşı cığır kimi
Yuvarlanıb süzülür yol alır yanağına,
Həmin qış gecəsindən çıxa bilmir o ana.

Bənizini soldurub həsrət ələm küləyi
Yarm qalıb qəlbinin arzuları, diləyi.
Nəyi arzulayırdı, nələr gördü taleyi,
Oğul dərdi onun da düşdü qismət payına
Həmin qış gecəsindən çıxa bilmir o ana.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MƏDƏNİYYƏT VƏ TURİZM NAZİRİ CƏNAB ƏBÜLFƏS QARAYEVƏ

Hörmətli Cənab Nazir,

Öncə Sizi "İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti" İctimai Birliyinin çoxminli üzvləri adından salamlayır, milli mədəniyyətimizin möhtəşəm uğurlara imza atması yolundakı yorulmaz səmərəli fəaliyyətinizdə yeni-ye-ni nailiyətlər arzulayıram.

Bildirmek isterdik ki, İMC 70 ildir doğma qardaş və bacalarının yurdu olan Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərir. Bizlər belə desək, "21 Azər" Hərəkatının iştirakçıları olmuş fədailərin övladları, onların şərəfli yolunun davamçılarıdır. 1947-ci ilin dekabrında Azərbaycana pənah gətirənlər onlara göstərlən yüksək qayğıya görə elə bir sahə olmayıb ki, zəhmət və bacarıqları ilə öz sözlərini deməsinlər. Bu sıradə mədəniyyət və incəsənət sahəsində fəaliyyət göstərmiş neçə-neçə tanınmış simaların adları Size də yaxşı məlumudur.

Fədai Xəlil İşraqının övladları-Azərbaycan Respublikasının xalq artisti Rübabə Muradovanın, əməkdar artist Mahrux Muradovanın misilsiz xidmətlərini ayrıca qeyd etmək istərdik. Onlar indi həyatda yoxdurlar. Amma ifa etdikləri mahnilər, rollar qızıl fondda saxlanılır. Fərəhli haldır ki, bu ailənin üçüncü qız övladı Tahirə Muradova da xalqımıza məlahətli səsi ilə xidməti özünün həyat amalı sayır.

Hörmətli Cənab Nazir, bu məktubu yazmaqdə məqsədimiz Sizin iranlı mühacir ailələrinə mənsub sənətkarların çoxillik zəhmətlərinin layiqincə dəyərləndirilməsi ənənəsinin davamı sahəsindəki neçə-neçə əyani faktlara istinad edərək Tahirə Muradova ilə bağlı təqdimatımıza da diqqətinizi çəkməkdir. Tam səmimi deyirik ki, əslində bu, bizim birbaşa təşəbbüsümüzdür. O, 30 ildən artıqdır ki, tamaşaçılar qarşısında çıxış edir. Respublikanın elə bir bölgəsi yoxdur ki, orada T. Muradovanın ifasında səslənən mahnilərimiz alqışlanması. Müğənni uşaq və qocalar evlərində, hərbi hissələrdə, internat məktəblərində, mədəniyyət evlərində... indiyədək onlarca xeyriyyə konsertləri ilə çıxış edib.

Azkonsert Birliyinin solisti olmuş, Mədəniyyət Fonduñun üzvü T. Muradova həyatının mənasını xalqımıza məhz belə xidmətlərdə görür. "İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti" İctimai Birliyi bunları nəzərə alaraq onu diplomla mükafatlandırmışdır.

Sənətkar həmcinin Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin 5 fəxri fərmanına, müxtəlif təşkilatların onlarca diplomuna layiq görülmüşdür. Təbiidir ki, bütün bunnuların fonunda Sizdən Tahirə Xəlil qızı Muradovanın Azərbaycan Respublikasının əməkdar artisti fəxri adına təqdim olunmasını xahiş etməyimiz məntiqidir.

Hörmətli Cənab Nazir, Sizdən bir daha xahiş edirik ki, müraciətimizə həssas yanaşmaqla İranlı Mühacirlər Cəmiyyətinin üzvü Tahirə Muradovanın fəxri ada təqdimatına köməyinizi əsirgəməyəsiniz. Səbirizliklə xoş xəberinizi gözləyirik.

Öncədən minnətdarlığımızı bildiririk.

**Səmimi hörmətlə,
Rəhim Hüseynzadə,
"İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti"
İctimai Birliyinin sədri**

İranlı Mühacirlər Cəmiyyətindən: məktubumuza nazırılık tərəfindən cavab verilib. Orada məsə-ləyə baxıldıq və nəticəsi barədə məlumatlandırı-lağımız bildirilir. Biz də xoş müjdənin sorağın-dayıq.

İranlı Mühacirlər Cəmiyyətində bayram tədbiri Qadınlar təbrik edildi, mükafatlandırıldı

Ötən şənbe "İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti" İctimai Birliyində 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü qeyd olunub. Tədbirə qurumun üzvü olan zərif cinsin nümayəndələri, qonaqlar və media təmsilçiləri qatılıblar. Təşkilatın sədri, əməkdar jurnalist Rəhim Hüseynzadə qadınların hər birinə İMC adından bayram təbriklərini yetirib, onlara ana, qurucu insan, cəmiyyətin aktiv üzvü kimi fealiyyətlərində uğurlar arzulayıb.

Qurum sədrinin birinci müavini, istefada olan polkovnik Firidun İbrahimli bildirib ki, ənənəvi bayram öz yerində. Bu gün qadınlarımıza həm de təşkilatımızın son bir ilde nəzərə çarpacaq dərəcədə aktivləşməsindəki xidmətlərinə görə minnətdarlıq.

İMC-nin Qadınlar Təşkilatının sədri Möminat Puhən rəhbəri olduğu qurumun 20 ildən sonra fəaliyyətini bərpa etməsindən sonra gördükleri işlərdən danışıb, bu sahədə fərqlənənlərin hər birinə təşəkkürlerini yetirib.

İMC-nin İdare Heyətinin üzvü, Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin əməkdaşı, tibb elmləri namizədi Adilə Çernikbulənd çıxışında 8 Martı həm de mübarizə günü kimi xarakterizə edərkən 73 il əv-

vəl Azərbaycan Demokrat Fırqəsinin Ərdəbil komitəsinə daxil olan 3 qadın təşkilati, onların rəhbərləri və üzvləri barədə dəyərli xatirələri dilə getirib. Həmin qadınların mühacirət illərində şair, yazıçı, alim, istehsalat qabaqcılı kimi özlərini bir daha təsdiqlədiklərindən danışıb: " 15 yaşimdə Ərdəbilə ilk tədbirdə iştirak etdim. Qadınlar çıxışlarında dedilər ki, 8 Martı hamı bayram kimi qeyd edə bilər. Amma Milli Hökumətimiz qurulub. Bize silah tutmağı, sərrast atəş açmağı öyrədin ki, qardaşlarımıza kömək edək".

Tədbirdə həkim Valya Rəhma-niye, Validə Zöhrabovaya, Azadə Əhədiyə, rabitə işçisi Sevil Puhə-

Nəsibe Tahiri, İMC-nin Qadınlar Təşkilatının sədr müavini

Bizim təbrik!

Bəyimxanım böyük uğura imza atıb

Təbrik mətnində ya-zılıb:

**Hörmətli Bəyimxa-nım Bəhməni, Orta
Doğu Texniki Universi-teti tələbəsi**

Türkiyədə təhsil al-dığım müddətdə dərslə-rində qazandığı uğur-larla və nümunəvi dav-ranışlarımla ölkəmizi layiqincə təmsil etdiyinə görə Sə-nə və valideynlərinə təşəkkür edir, gələcək həyatında daha böyük nailiyətlər arzulayı-ram.

**Hörmətlə,
Xəzər İbrahim,
Azərbaycan Respublikası-nın
Türkiyə Respublikasındakı
Fövqələdo və Səlahiyyəti Səfiri
27.12.2017
Ankara**

dakı Fövqələdo və Səlahiyyəti Səfiri

27.12.2017

Ankara.

Xəbəri bir qədər sonraalsaq da, qənaətə gəldik ki, hər halda gec deyil, təki övladlarımız bele diqqətə layiq uğura imza atınlar, biz isə sevinclərə şərık çı-

maqla ya-n a ş i
m ü t l e q
i c t i -
m a i y y e -
l e ş d i r e k .

Adətən özü bare-de təbliğati, tərifi sevməyən Adilə xanım Çer-nikbülənd

"İranlı

Mühacirlər Cəmiyyəti" idarə Heyətinin son iclasında hamimə xoş sürpriz bəxş etdi. Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin əməkdaşı, tibb elmləri namizədi və ağıbircəyi-miz sayılan xanım çantasından plaket çıxartdı. Sevincə: "Tə-şəkkürnamədir, - dedi. - Azərbaycan Respublikasının Türkiyə Respublikasındaki Fövqələdo və Səlahiyyəti Səfiri tə-

refindən nəvəm Behməni Bəyimxanım Bahadur qızına təqdim edilib".

Müjdə bizlərə bir də ona görə son dərəcədə qiymətli idi ki, hələ İMC-in Cavanlar Təşkilatında 40-45 il əvvəl tanıdığını, mərd insanlar nəslinə mənsub, mübariz keyfiyyətləri ile həyat düzümlülüyü nümayiş etdirən Bahadur qardaşımızın, vəfa və sədaqət nümunəsi, həyat yolunda İlhamə xanımın qapısını döyüb. Övladlarının bele uğuru naminə yaşamağa dəyər. Adilə xanımı geldikdə isə nənebabalar nə qədər təmkinli olسا-lar da nəvələrin uğurları fövqündə qətiyyən susmurlar. Başa düşüldər.

Sonda deyək ki, Bakıda 134 nömrəli orta məktəbdə, Mahmudbəyov adına Texniki Humanitar Liseyde və Türk Anatolu Liseyində təhsil almış Bəyimxanım Orta Doğu Texniki Universitetinin 3-cü kurs tələbəsidir. Əlaçılıq ənənəsinə yə-nə sadiqdir. Qeyd edək ki, şəkli indiyədək Bakıda Türk Anatolu Liseyinin şərəf lövhəsini bəzəyir.

Uğurlara geldikdə isə yeni xoş xəberlərini eşidəcəyimizə əminik. Biz də öz növbəmizdə təbriklərimizi yetiririk.

İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti

Niyazi özü ve Ənuşirəvan haqqında başlarına gələn əhvalatları nəql edib deyirdi:

Tehran hökumətinin 1946-ci ilin dekabrında vətənimizə xainçsinə qəfət basqınlardan sonra Mərkəzi Komitenin tapşırığı ilə Təbrizin yaxın şəhərlərində birinə məxfi tapşırıga göndərilmişdi. Biz bir neçə tapşırığı yerinə yetirdikdən sonra bəd-xəber eftidik. Bizə bu bəd-

Bu şəhərdə ən hörmətli bəy var idisə o da Şeyx Əli bəy idi. Ona bu xəbəri ən mötəbər yerdən çatdırmışdılar.

Aradan çox keçmədi ki, onların olduğu şəhəri həmin gün şah qoşunu bürdü. Bütün küçələrdə atılan top-tüfəng səsindən qulaq tutuldu. Onlar öz köhnə özbaşınlıqlarını həyata keçirmək üçün şəhərin mərkəzi küçələrində çoxlu dar ağacları qurmuşdular. Axtarışlara başla-

bəy geyimindən geri qalmır- di. Ona görə də Rəhim bəy bu hadisədən qabaq bizə zarafatla deyirdi: "Gəlin əynimi- zi dəyişək, Sizin yaxşı geyi- miniz var". Biz bunu zarafat bilirdik. İndi o Rəhim bəy bi- zim rolumuzu oynayır. O, yaxınlıqdakı pəncərədən tez- tez küçəyə boylanırdı. Biz əy- nimizi dəyişib, artıq işə baş- lamışdıq. Hərənin cibində nə pul var idisə ortalıqda idi. Tə- zəcə xor-xor qəlyanlar xorul-

soruşdular. Biz təzə verilmiş adları təmkinlə bir-bir dedik. Hardan gəldiyimizi bildilər. Onlar bizdən həqiqi adımızı dönə-dönə soruşturdu. "Ağacan, biz belə adam tanı- mırıq, baba, biz tacir adamlarıq, tudəçi - mudəçi tanımıraq. Bir qədər də üstünə qoyub, əfsərin, befermayid (buyurun, zabitlər) bizimlə nuş edin, xahiş mikonəm (xahiş edirik) nuş edin, deyəndən sonra onlar bizdən əl çəkib rədd ol-

Bundan sonra her iki gəncin çətin günləri başlamışdı. Bir neçə gün idi ki, Təbriz şah qoşunları tərəfindən alınmış- di. Şəhər çətinliklə düşmən- lər tərəfindən alınmasına baxmayaraq şəhərin çox yerinde ve etrafında hələ də top-tüfəng səsleri kəsilmə- misdi. Şəhərin bir çox küçə- lərində, öz vətənləri uğrunda canından keçən qəhrəman igidlərimizin meydidi fərş üzərində, bəziləri isə ya-

1945-1946-ci illərdə iki gənc inqilabçının başına gələn hadisələrdən

xəbəri qonağı olduğumuz Şeyx Əli xanın oğlu Əşrəf bəy verdi. O, bu vaxt çox həyacanlı idi. Xəbəri dedikcə xəyanət deyirdi. Biz onların çoxdanqı qonaqlarından idik. Buna baxmayaraq ki, onların ailəsində heç bir partiya üzvü yox idi. Bu adamların bizim partiyaya çoxlu etimadları var idi. Qonaqpərvər ailə başçısı bu xəbərdən çox narahat olmuşdu. Oğlundan xəbəri etraflı öyrəndikdən sonra bir qədər fikrə getdi.

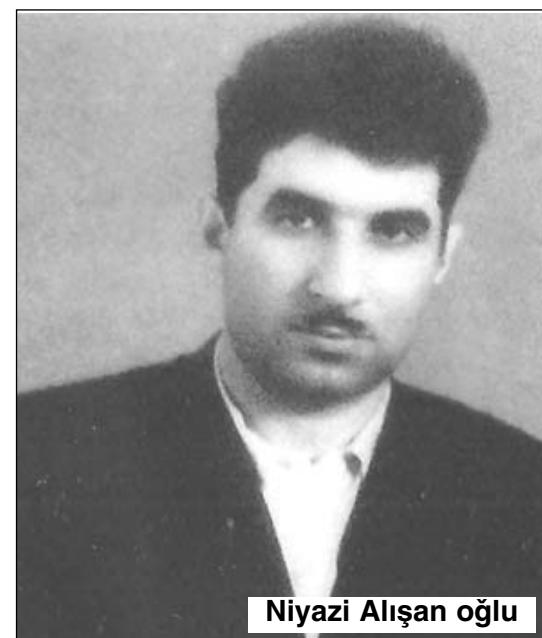
Tez hər iki oğlunu yanına çağırıb, onlara nə isə tapşırıq verdi. Sonra Ənuşirəvanın yanına gəldi və dedi:

"Oğullarım işler yaman pi- sdir. Şah qoşunları Azərbaycanın bir çox şəhərlərini tutublar. İndi hər dəqiqə qor- xuludur. Tebriz əldən gedir. Tehran hökuməti öz vəhiş hərəkətləri ilə bütün şəhərlər- də çoxlu qanlar axıdır. Sizin- kilər geri çekilir. Çoxlu fədalıqları. Güclər bərabər gəlmir. Şah qoşunları təyyarələrdən, tanklardan, toplardan istifadə edir. Çoxlu qanlar axıdır. Şəhərdə, kəndlərdə qan su yerinə axıdır. Çox yerlərdə postlar qurulur. Şəhərlərarası axtarışlar gedir. Tudəciləri yerində güllebaran edirlər. Şah qoşunları çox süretlə irəli gedirlər. Belə getsə buralara hətta gəlib çıxacaqlar. Siz heç yerə tərpənməyin, evdən bayıra çoxmaq lazım deyil".

Şeyx Əli bəy elə danişirdi ki, elə bil özü bu işin içinde idi. O bizə dedi:

"Oğlanlarına tapşırıma- ki, sizinlə məşğul olsunlar".

Onun bizim yaşda iki oğlu var idi. Böyük oğlu Əşrəf bəy, kiçik oğlu Rəhim bəy idi. Rəhim bəy çox cəld adam idi. Özü də zarafatından qalmaz- di.

Niyazi Alışan oğlu

Ənuşirəvan İbrahim

mışdılar.

Şəhərin bəzi görkəmlə yerlərində şüarlarla yanaşı dar ağacları qurulmuşdu. Şüarlar da, şüarçılar da həmin yerdə axşamlamışdıq. Ümidimiz Əşrəf bəy, Rəhim bəy ve atası Şeyx Əli bəy idi. Çünkü bu şəhərin gizli qaçış yollarından xəbərsiz idik. Şeyx Əli bəy ayıq hərəkət edirdi. O, nökerlərindən bir-ikisini evin etrafında pusquda qoymuşdu. Qorxulu xəber olan kimi tez xəber verməli idilər. O, evində bizim üçün döşəmədə xalı-xalçanın üstündə 4-5 yerde dirsəklənməkdən ötrü məxmər yastiqlar, bir-iki yerde də xor-xor qəlyan qoymuşdu. Masanın üstündə dünyanın ən yaxşı içkiləri düzülmüş, yanında da təzə fransız kartı. Bəyin tapşırığı ilə geyimlərimizi də dəyişib bəy oğlu olmuşdu. Hərəmizdə də bəy ləqəbi vermişdilər. İbrahimiyə - Qəmbərəli bəy, mənə isə Heydərəli bəy ləqəbi. Hər ikimiz Təbriz bəylərindən idik. Tacirlikdə Təbrizdə bizdən artıq tacir tanınmadı. Amma onu deyim, bundan qabaqkı geyimimizin özü bu

dayırdı ki, nökerlərdən birisi canı hövüllü özünü içəri atdı. O, tez Əşrəf bəyə xəbər çatdırdı ki, ağa, üç-dörd əli silahlı jandarm bizə yaxınlaşır. Nöker sözünü demişdi ki, darvazanın qapı zəngi çalınmağa başladı. Zəng dayanmadan çalınır, qapının cəfəsi də vurulurdu. Şeyx Əli bəy bize sakit, təmkinli olmayı, özümüzü itirməməyi tapşırırdı. O, özü onları qarşılamağa getdi. Biz bu vaxt bala-bala viskidən vurub, qəlyanları xoruldadırdıq. Evi qəlyan və içki iyi bürümüştü. Deyəsən Şeyx Əli bəyle razılaşmamışdilar. Onlardan ikisi darvaza ağızında qalıb, ikisi isə piləkənlə ikinci mərtebəye - bizim olduğumuz evə qalxırdı. Əşrəf bəy deyirdi: "Sizi kimse yaman satıb. Siz özünüzü o yerə qoymayın, atam dediyi kimi hərəkət edin".

Biz tez əlimizdə kart, rola girmişdik. Hər ikimizin gözləri xumarlanırdı. Kefli rolunda idik. Basqınçılar əllərində silah evə daxil oldular. "Qalxin ayağa!" deyib, hər ikimizi hədələyə-hədələyə adımızı, soyadımızı, atalarımızın adını

dular.

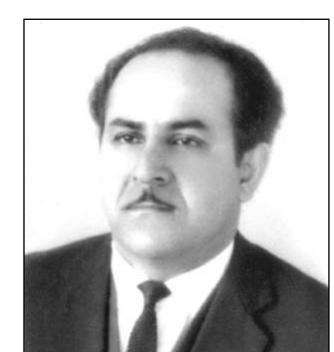
Onlar gedəndən sonra hamımız rahat nəfəs ala bildik. "Allaha çox şükür ki, getdilər" dedik, Əşrəf bəy çox narahat halda bildirdi, "Çox da inan- mayın onlar bir dəfəlik get- sinlər. Qabaqda hələ çox qorxulu işlər var".

Əşrəf bəy bizdən də çox qorxurdu. O, qorxurdu ki, evlərindən tudəçi çıxıbsa onları cəzalandırırlar, özləri də ki, böyük engelə düşərlər. Bu xətadan yaxşı qurtardıq. Biz bir neçə saatə buraları tərk etməli olduq. Özü də bizi həmin adalarla və tacir paltarında yola saldırlar.

Bu işi axşama qoymadılar. Şeyx Əli bəy bizi özünün ən etibarlı adamları ilə, gizli yollarla düz Təbrizə yola saldı. Gedərkən yolda belə bir dəhşətli mənşərənin şahidi olduq. Qaniçən, qəddar şah qoşunları kafir adlandırdıqları mühacirlərin başlarını bədənlərindən ayırib, kəsik başları yolun bir hissəsinə, bədənləri isə o biri hissəyə atıb özləri də ortalıqda hərəkət edirdilər. Beləliklə, biz çox çətinliklərə Təbrizə gəlib çatdıq.

rımcı, yaralı vəziyyətdə yere sərələnib qalmışdılar. Şəhərin bir çox küçələrində qan gölməçələri tez-tez gözə dəyirdi. Şəhər hərəkəli şah qoşunları tərəfindən əhatə olunmuşdu. Güclü düşmən əlin- dən qapı-pəncərələrdən belə baş çıxarmaq olmurdu. Amerika ve İngiltərenin burjuaziyasının köməyinə arxalan- nan şahlıq üsul-idarəsinin hegemonluğu özünün iç üzünü bu vəziyyətdə göstərirdi. Onlar bütün Azərbayca- na təcavüz edərək, silahlı müdaxiləyə başlamışdılar. Azərbaycanın şəhər və kəndlərini alıb, çox sərt terrora gi- rişmişdilər. Doğma şəhərləri- miyi yadlaşdırılmışdılar. Bi- zimkilerin bir çoxu geri çəkil- məyə məcbur olmuşdu. Qüvvələr berabər olmadıq- dan çoxlu qan axıdılmışdır. Mərkəzi Komitə müvəqəti geri çəkilməyi qərara aldı. Bu vaxt şəhər də çox qarışqı idi.

Hər gecə ayrı-ayrı evlərdə qalırıq, tudəçiləri və onlara yaxın adamları yerindəcə gülle-baran edirdilər. Mən bu dəhşətli günlərdə öz halıma yox, dostum, qardaşım olan Ənuşirəvanın halına yanır- dim. Qarışılıqlıda bir-birimiz- dən ayrı düşdük. Bu müsibət- lər heç vaxt yaddan çıx- mayacaq.

Seyyad Ağami oğlu Karimov (Dasi)

1945-1946-CI İLLƏRDƏKİ MİLLİ-DEMOKRATİK HƏRƏKATIMIZA AİD YENİ NƏŞRLƏR

"AZƏRBAYCAN" qəzeti. Azərbaycan Demokrat Fırqəsi Mərkəzi Komitəsinin orqanı (1945-1946-ci illər, Təbriz), I Hissə, Bakı, "Elm və təhsil" nəşriyyatı, 2017, 292 səh.

Hörmətli ve dəyərli oxucularımızın diqqətinə çatdırmağı lazımlı bildik ki, "Azərbaycan" qəzeti 1945-1946-ci illərdə nəşr edilmiş bütün sayılarını özündə birləşdirən dörd cildlik yeni topluluğunu I cildi işləq üzü görmüşdür.

Adıgedən toplunun tərtibçisi və məsul redaktoru Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun Cənubi Azərbaycan şöbəsinin müdürü, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Səməd Bayramzadədir.

Kitab "Şimali Kaliforniya Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi"nin maliyyə dəstəyi ilə çap olunmuşdur.

"Azərbaycan" qəzeti toplusunun I cildi Şimali Kaliforniyanın Berkeley Universitetinin (<http://oskicat.berkeley.edu/record=b24164587?>), Almanianın Saksoniya-Anhalt Universiteti və Dövlət Kitabxanasının (<https://ihhal.gbv.de/DB=1/LNG=EN/CLK?IKT=12&TRM=1012127796>) kataloq sistemine daxil edilmiş və eyni zamanda da dünya üzrə qeydiyyatdan keçmişdir (https://www.worldcat.org/search?q=worldcat_org_all&q=9789952833508).

S.Bayramzadə topluya yazdığı ön sözə qeyd edir ki, "Azərbaycan" qəzeti 1945-1946-ci illərdə azərbaycanlıların milli-demokratik hərəkatına rəhbərlik etmiş Azərbaycan Demokrat Fırqəsinin (03.09.1945-ci il tarixində Təbriz şəhərində təsis edilmişdir) rəsmi orqanı kimi dərc edilmiş və eyni zamanda bu hərəkat nəticəsində yaradılmış Azərbaycan Milli Hökumətinin ictimai, iqtisadi, siyasi və mədəni sahələr üzrə həyata keçirdiyi islahatları, Azərbaycan cəmiyyətinin demokratik esaslar üzərində qurulub möhkəmləndirilməsi sahəsində fəaliyyətini, bütün İran miqyasında demokratik hüquqlar uğrunda mübarizəsini eks etdirmişdir.

"Azərbaycan" qəzeti öz sehifələrində firqənin şəhərlərini, günün siyasi məsələ-

lərini sadə ana dilində izah edir və kütlələri milli azadlıq uğrunda mübarizədə əlbir olmağa çağırır. Azərbaycan xalqının tarixini və mədəniyyətini, istek və arzularını, uğrunda mübarizə apardığı müqəddəs məqsədi, İran hakimiyətinin ölkəni uğuruma aparmasını, fəlakət və bədbəxtliklərin səbəblərini, İran xalqlarının demokratiya və azadlıq tələblərini hər bir sayında çox aydın bir şəkildə təqdim etdirmişdir.

"Azərbaycan" qəzeti gələcək nəslə öz milli mənliyini, kimliyini və varlığını, Vətənin istiqlaliyyət və bütövlüyünü qorumaq yolunda fədakarlıq və rəşadət göstərməyin yollarını göstərmiş oldu, onlara anlatdı ki, Vətən yolunda fədalı olmaq, Vətən uğrunda canından keçmək əslində onunla birlidə ebədi yaşamaq deməkdir. Bununla da "Azərbaycan" qəzeti cənubi azərbaycanlıların milli şüurunun formallaşması və inkişafında əvəzsiz rol oynadı.

"Azərbaycan" qəzeti 1945-1946-ci illərdə nəşr edilmiş bütün sayılarının kolleksionunu dörd cildde yenidən çap etmekdə məqsəd Azərbaycan Milli Hökumətinin fəaliyyəti dövründəki olayları, çoxşaxəli islahatları və azadlıq yolunda göstərilmiş qəhrəmanlıq və fədakarlıqları ilk mənbədə oxuculara, o dövrü tədqiq edənlərə və gənc nəslə çatdırmaqdır. Bu məqsəd çərçivəsində də artıq əski əlifba ilə çap edilmiş bu qəzeti mövcud olan bütün sayılarının latin əlifbasında müasir A z e r b a y c a n ə də b i dilinin grammatik nor-

Firudin İbrahim. Sülh uğrunda (Paris Sülh Konfransı barədə qeydlər. 1946), Bakı, "Elm və təhsil" nəşriyyatı, 2018 (kitab çapdadır)

Kitab 1945-ci ilin sentyabr ayında Azərbaycan Demokrat Fırqəsi (ADF) səralarına qoşulmuş, 1 oktyabr 1945-ci il tarixində ADF-nin Təbrizdə təşkil olunmuş I qurultayında iştirak edən 237 nəfər Azərbaycan xalq nümayəndələrindən biri olmuş, Azərbaycan Milli Məclisi təşkil olunduqdan sonra isə Seyid Cəfər Pişəverinin başçılığı ilə təşkil edilmiş 39 nəfərdən ibarət Azərbaycan Milli Hökumətinin tərkibində Baş prokuror vəzifəsini icra etmiş Firudin İbrahiminin

anadan olmasının 100 illiyi münasibətil nəşrə hazırlanmışdır.

Azərbaycan Milli Hökumətin baş prokuroru Firudin İbrahiminin Avropaya, xüsusilə də Paris şəhərinə səfəri onun həyatında, eləcə də Azərbaycan və azərbaycanlıq tarixinin öyrənilməsində ən mühüm və diqqətçəkən hadisələrdən birini təşkil edir. O, 29 iyul - 15 oktyabr 1946-ci il tarixleri arasında Parisdə 21 dövlətin iştirakı ilə təşkil olunmuş Sülh Konfransında Azərbaycan Milli Hökumətinin mətbuat nümayəndəsi kimi iştirak etmiş, bu konfrans barədə qeyd və müləhizələrini Azərbaycan Demokrat Fırqəsi (ADF) Mərkəzi Komitəsinin orqanı "Azərbaycan" qəzetiinin 9 noyabr - 10 dekabr 1946-ci il tarixleri arasında çıxmış 23 sayında "Sülh uğrunda" başlığı altında çap etdirmişdir.

Firudin İbrahiminin əski əlifbada yazılmış bu qeydləri AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun Cənubi Azərbaycan şöbəsinin müdürü, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Səməd Bayramzadə tərəfindən latin qrafiyasına çevrilmiş və "Sülh uğrunda (Paris Sülh Konfransı barədə qeydlər. 1946)" adlı kitab şəkillənde tərtib edilmiş, ona ön söz yazılmış və nəşrə təqdim olunmuşdur. Kitabdakı fotosəkillər, səhifəaltı istinadlar və şəhərlərin müəllifi də S.Bayramzadədir.

Kitab "İranlı Mühacirlər Cəmiyyəti" İctimai Birliyi sədrinin birinci müavini Firudin Ənuşəvan oğlu İbrahiminin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.

F.Ibrahiminin oxuculara təqdim olunan bu kitabı Azərbaycanın diplomatiya tarixini, milli ideologiyamız olan azərbaycanlılığın formallaşması və inkişafını izləmək və öyrənmək baxımından çox faydalıdır. Belə ki, Azərbaycan adına, onun azadlıq və istiqlaliyyət, sülh uğrunda mübarizə tarixine kölgə salanlar, böhtan atanlar, iftira söyləyənlər, siyasi və milli qərəzçilik, nadanlıq və ya müvafiq siyasi qurumların sıfarişlə iş görənlər bu gün də öz çirkin, mənqısqız, insanlığa siğmayan işlərindən el çəkməmişlər. F.Ibrahim özünün çox qısa süren şüurlu ömrünü (21 noyabr 1918 - 23 may 1947) Azərbaycanı, onun millətini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, milli kimliyini, milli varlığını dünyaya tanıtdırmağa həsr etmiş, istər ədəbi-bədii, istər elmi-publisistik, istər

SÜLH UĞRUNDĀ

(Paris Sülh konfransı barədə qeydlər. 1946)

FIRUDİN İBRAHİMİ

sədə Paris Sülh Konfransında iştirakı zamanı qələmə aldığı qeydlərində ardcıl olaraq azərbaycanlıq düşüncəsinin inkişafına, onun təbliğine və təntənəsinə xüsusi diqqət yetirmiş, bu yolda əlinən gələn bütün səyləri ortaya qoymuşdur.

1946-ci ilin sentyabr ayının 19-da Paris şəhərinin "Lutsiya" otelində Sülh Konfransının içinde iştirak edən Mərakeş İstiqlal Partiyasının nümayəndə heyeti ilə də görüşən F.Ibrahim onları "...bir məsələnən milləti (yeni azərbaycanlılar) Ərəb Dövlətləri Liqasının köməkliyi olmadan necə öz azadlığını əldə etməyə müvəffəq olmuşdur" suallına beş cavab vermidir: "...hər bir millət həqiqi azadlıq əldə etmək və öz müqəddəratına sahib olmaqdan ötrü yalnız bir qüvvəyə söykənməlidir. O da millətin birliyi və bu birləkdə əmələ gələn qüvvədir.

Paris Sülh Konfransı barədə Firudin İbrahimidən ardcıl, izahlı, doğru və düzgün məlumat alan S.C.Pişəvəri 3 sentyabr 1946-ci il tarixində ADF-nin təsis olunmasının bir illiyi münasibətilə Təbriz teatr salonunda təşkil olunmuş bayram mərasimində böyük bir fəxrlə qeyd etdi: "İndi Sülh Konfransında Yaxın Şərqdən yox, həm de Əlcəzair və Tunisdən gələn mətbuat nümayəndələri de bizim nümayəndələrə demişlər ki, onlar da bizim böyük işimizi alıqlısayırlar". "Bizim işimiz" deyərkən Pişəvəri Yaxın və Orta Şərqi, eləcə də dönyanın bir çox ölkələrində özünün milli azadlığı və sülh uğrunda mübarizə aparan müstəmləkə ölkələri xalqları arasında böyük təsir qüvvəsinə və nüfuzuna malik olan Azərbaycan və azərbaycanlıların milli-demokratik hərəkatını, ondan doğan qələbəni və nəticələrini nəzərdə tuturdu.

Kitabın tərtibçisi onu nəşrə hazırlayarkən F.Ibrahiminin yazı əslubuna toxunmadan onun oxuculara təqdim olunan qeydlərinin müasir Azərbaycan ədəbi dilinə uyğunlaşdırılmasına və səslənməsinə çalışmış, bir sıra əreb-fars ifadələrinin azərbaycanca qarşılığını vermişdir.

Firudin İbrahimi - 100 Noyabrın 11-də görkəmli inqilabçının, dövlət xadiminin, jurnalistin, publisistin 100 yaşı tamam olur

Deyirlər ölüm olumu, vəfat həyati daim təqib edir. Sonda hansı qalib gəlir?! Təessüf ki, haqq qapısından heç də hamı alını açıq, başı uca keçə bilmir. Qaliblərin şərəfli həyatı, ləyaqəti, xatirələri onlara ölməzlik statusu qazandır.

Sükürler olsun ki, biz iranlı mühacirlər - Səttarxan, Şeyx Məhəmməd Xiyabani, S.C.Pişəveri... ırsının varisleri deməyə, danışmağa, nümunə göstərməyə kifayət qədər misallara, nümunələrə malikik.

Görkəmli inqilabçılar nəslinə mənsub Firudin Qəni oğlu İbrahimi də əbədiyyasın bir insan kimi könüllərimizi fəth edib. Tam səmiyyətə vurğulayıraq ki, cəmi 27 il özür sürüb belə şöhrət zirvəsinə yüksəlmək milyonda bir insana nəsib olan xoşbəxtlikdir. Burada görkəmli inqilabçıların, şair və yazıçılarla yanaşı onun silahdaşlarının, məsləkdaşlarının müstəsna xidmət-

ləri mütləq diqqətə çatdırılmalıdır.

Öten ilin ayında bizlər ictimaiyyət nümayəndələri ilə Firudin Qəni oğlu İbrahiminin şəhadətinin 70 il ilə əlaqədar silsilə tədbirlər həyata keçirdik. Onun 70 il əvvəl Təbrizdə işiq üzü görən "Azerbaycanın qədim tarixindən" kitabına ikinci həyat bəxş etdi. Əsər latin və ərəb qrafiyalarda oxuculara ərməğan olundu. F.İbrahimidən söhbət açan "Qarṭal ömrü" sənədli filmini ərsəyə getirib mayın 24-də Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində nümayiş etdirdik. Əlimizdə az qismi qalması yenidən çapına ictimai tələbatı şərtləndirib. Firudin İbrahiminin də fəal yazarlarından olduğu, ADF MK-in mətbu orqanı "Azerbaycan" qəzetinin 1945-1946-ci illərdəki bütün sayılarının kitab şəklində nəşrinə başlanılması da tarixi xidmət kimi dəyərləndirməlidir. Birinci cildin ilk təqdimat mərasimi okeanın o tayında - Şimali Kaliforniyadakı Azerbaycan Mədə-

niyyət Mərkəzində keçirilib.

Anım ilində Azərbaycan Demokrat Fırqəsi Mərkəzi Komitəsi tərəfindən Firudin Qəni oğlu İbrahiminin Milli Qəhrəman adına layiq görülməsini isə haqqın öz yerini tapması ki mi dəyərləndirmək mümkündür.

Bu il noyabrın 21-də F.İbrahimini 100 illik yubileyidir. Bir əsr əvvəl həmin gün o tay Astarada peşəkar inqilabçılar ailəsində anadan olub. Xatirələrdə görkəmli mübariz, siyasetçi, jurnalist, publisist, həssas, qayğıkeş insan, Milli Hökumətin Baş Prokuroru, peşəsinə sadıq şəxsiyyət kimi qalib. Onun həyatını, ırsını atababası, bacı-qardaşları, mübarizə yoldaşları olmadan təsəvvürə getirmədiyimizdən həmin konteksədə yəni, az məlum nə varsə bütün xatirə və ürək sözlerinin nəşrinə başlayır. Yubileyə yeni töhfələr hazırlanıb. Bu barədə yazıları yanaşı, xatirələri də sizlərə təqdim edirik.

"Mühacir" qəzeti redaksiyası

Firudin İbrahimi

Yeni il-yeni həyat

Azərbaycan xalqının keçmiş tarixinin parlaq dövrüsindən (dövründən) yadigar olan "bahar bayramı" bu gün gəlib çatmışdır.

Biz Azərbaycan xalqı, bu gün öz şanlı əcdadımızın bu iftخارlı yadigarı mütqabilində ehtiram ilə təzim edirik və namuslu qəhrəmanlarımızın vətən azadlığı uğrunda apardıqları parlaq mübarizələr xatirələrini böyük sevinc və hörmətlə xatırlayıraq.

Uzun qərinələrdən (əsrlərdən) bəri, bu birinci dəfədir ki, Azərbaycan xalqı bu şərəfli bahar bayramını azadlıq və milli qələbələr şəraitində cəşən tur (bayram edir).

Xalqımız qəhrəman fədailərin qanları bahasına alınmış bu azadlığın həqiqi ərəzeşinə (dəyerinə) vəqifdir və yaxşı bilir ki, daha əziz vətənimzin gözel asimanında, istibdadın qara buludlarından əbədi olaraq bir əsər görülməyəcəkdir.

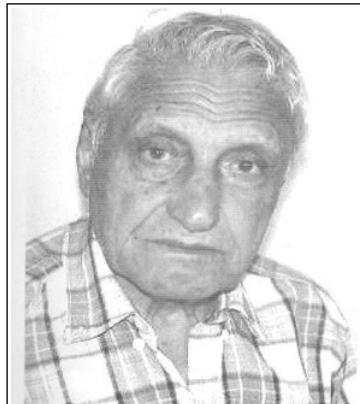
Bu gün "Sönməz odlar" ölkəsinin hər yerində azadlıq məzahiri (nişanələri) görünməkdədir. Azadlıq günü ölkəmizi işıqlandırıb və öz ehya edici (dirçəliş yaranan) əsərləri (təsirləri) ilə millətimizi yeni və məsud bir həyata doğru aparır.

Bizim üçün azadlıq hər bir qiymətli hədiyyədən daha da artıq qiymərlidir.

Ona görə bütün Azərbaycan xalqı, bu yeni ili böyük ümidi və gülər üz ilə istiqbal edir (qarşılayın).

"Azerbaycan" ruznaması

21 mart 1946 (fərvərdin 1325) №155

Soltaneli Mirzəzadə

Iran Azərbaycanı xalqının ilk dövlət hakimiyyətinin yerli orqanı olan əncümən 1906-ci ilin axılarında Təbrizdə təşkil edilmişdir. Təbriz şəhərinin əncümənin təşkili bütün Iran ərazisində əncümənlər yaradılması üçün bir başlangıç olmuşdur. Belə ki, Təbrizdə əncümən yaradıldıdan sonra, Tehranda, İsfahanda, Kırmandşa, Rəştə, Məshəddə, Şirazda və İranın başqa şəhərlərində də təşkil edilmişdir.

1905-1911-ci illər inqilabı dövründə meydana gelmiş əncümənlər içərisində ən inqilabi və demokratiki Təbriz Əncüməni adlanan Azərbaycan əyaleti əncüməni idi.

Doğrudur, inqilabdan sonrakı dövrde əncümənlər müvəqqəti olaraq aradan qaldırılmışdır. Lakin geniş xalq kütłələri irticanın özbaşinalığına baxmayaraq xalq hakimiyyəti orqanı olan əncümənlərin yaradılması uğrunda mübarizədən əl çəkmədi. Azərbaycan xalqı yenə də milli-azadlıq uğrunda mübarizəyə qalxdı. Şeyx Məhəmməd Xiyabanının başçılıq etdiyi milli-azadlıq

İran Azərbaycanının əncümənlərinin təşkili və fəaliyyəti

(1945-1946-ci illər)

hərəkatı Təbriz şəhərində qələbe çaldı və əncümənlər yenidən təşkil edildi. Lakin çox keçmedən bu mütarəqqi azadlıq hərəkat da bir sira səbəblər üzündə möglüb edildi, təşkil olunmuş əncümənlər aradan qaldırıldı.

Lakin yarım əsrlik milli muxtariyyat uğrunda mübarizə tarixinə və inqilabi ənənəyə malik olan Azərbaycan xalqı, yenə də İran xalqlarının azadlıq hərəkatında bayraqdar oldu.

Əncümənlərin təşkili tarixində 1945-1946-ci illər Azərbaycan xalqının milli-azadlıq hərəkatı xüsusilə qeyd edilməlidir. Heç də təsadüfi deyildir ki, 1945-1946-ci illər inqilabi dövründə milli-azadlıq hərəkatına başçılıq edən Azərbaycan Demokrat Fırqəsi milli muxtariyyat məsələsini ön plana çəkmiş və hərəkatın yanın məqsədi kimi öz proqramında qeyd etmişdir. Proqramda deyilirdi: "İran ərazisində yaşayan hər bir millətin daxili muxtariyyat və öz müqəddərətini təyin etmək hüququ vardır, bu hüquq əyalət və əyalət əncümənləri vəsiyyətə temin edilməlidir".

Məhz buna görə də Azərbaycan xalqının mübarizə tarixində şanlı sehifə açan Azərbaycan milli konqresi əncümənlərin təşkili haqqında əməli qərar qəbul etmişdir.

1946-ci il yanvar ayının 8-də Azərbaycan Milli Məclisinin rəyasət heyəti vilayət və şəhər əncümənlərinə seçkilər

haqqında qanun layihəsini təsdiq etmişdir.

Yerli əncümən seckiləri haqqında qərara əsasən, velayət əncümənləri iki il, şəhər, rayon və kənd əncümənləri bir il müddətine seçilir.

Əncümənlərin geniş hüquq və səlahiyyətləri var idi. S.C.Pişəveri əncümənlərin hüquq və səlahiyyətindən da-

nışarkən demişdi: "Əncümənlərin səlahiyyətləri çox genişdir. Onlar dövlət orqanlarının bütün işlərinə qarşı bilər. Əncümənlər özlərinin inkişafı üçün ölkədə mümkün olan bütün şəraitini yaratmışdır. Azərbaycan xalqı hələ 40 il bundan qabaq qəhrəmancasına apardığı mübarizə nəticəsində yerli hakimiyyət orqanlarının yaradılması hüququnu əldə etmişdir. Lakin azadlıq düşmənləri indiyədək ona şah-feodal üslü - idarəsi olmanın demokratik əsaslar üzrə öz həyatını qurmağa imkan vermemişdir. Biz gərək bütünlükle onu həyata keçirməyə çalışaq ki, geniş xalq kütłələri yeni cəmiyyət qurulmasında və dövlət işlərində yaxından iştirak edə biləsinlər".

Əncümənlərin səlahiyyəti əncümənlərin haqqında nizamnamədə əncümənlərin tabeçiliyində olan yerli idarəcilik orqanlarının təssərufat və mədəni fəaliyyətinə rəhbərlik, vətəndaşların ictimai asayışı mühafizə qaydalarını təmin,

yerli təsərrüfat planını və büdcəni müəyyən etmələri göstərilir. Yerlərdə xalq hakimiyyətini möhkəmləndirmək məqsədilə yaradılan əncümənlər, nizamnamə üzrə onlara verilmiş hüquq daire-sində öz ərazilərində vəzifəli şəxslərin fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirirdi.

S.C.Pişəveri yazdı: "...Əncümənlər vergilərin toplanması və sərf olunmasını təyin edib ona nəzarət edəcək; nəzarət aşağıdan başlayıb yuxarıyadək mahal, vilayət və Milli Məclisə qədər ediləcəkdir..."

Yerli hakimiyyət orqanları sistemində əncümənlərdən başqa, müxtəlif dövlət idarəesində fəaliyyət göstərirdi. Həmin idarələr bilavasitə yerli əncümənlərin nəzarəti altında işləyirdilər. Əncümənlər yerlərdə dövlət idarəsinin bütün fəaliyyətinə istənilən vaxt nəzarət edə bilərdi. Yerli əncümən seckiləri haqqında qərarın 10-cu maddəsində deyilir: "Bütün nazirliklər və mərkəzi dövlət orqanları, yerlərdə təşkil etdikləri idarə və şöbələr yerli əncümənlərin nəzarəti altında işləməlidirlər".

Əncümənlərin icraiyyə həyətləri də bəzi qərarlar qəbul etmək hüququna malik idi.

Ümumiyyətlə bütün əncümənlər demokratik mərkəziyyət principinə uyğun olaraq fəaliyyət göstərirdi.

Əncümən üzvləri əsil xalq

nümayəndələri olub, xalqın iradə və mənafeyini təmsil edirdi. Əncümənlər xalq elçisi vasitəsilə əhali ilə six əlaqə saxlayırdı. Əncümən nümayəndələri əncümənin qərar və sərəncamlarının həyata keçirilməsində böyük fəaliyyət göstərirdilər. Yüzlərlə əncümən nümayəndələri şəhər və kəndlərdə xalq işinə rəhbərlik edirdi. Əncümən nümayəndələri öz işlərini məhz bu prinsipəsində qurmusdular.

Bu prinsipin tətbiq edilməsi bütün dövlət hakimiyyət orqanları sisteminin vahidiyyətini təmin edirdi.

Əncümənlərin fəaliyyətinə Ali Hakimiyyət orqanı tərəfinən edilən mərkəzi rəhbərlik bütün dövlət hakimiyyət orqanlarının məqsəd, idarə və hərəkət birliliyini təmin edirdi. Bu, bilavasitə Azərbaycan Xalq Hakimiyyətinin öz xarakterindən bir zərurət kimi doğurdu ki, bu da Azərbaycan Demokrat Fırqəsinin rəhbərliyi altında zəhmətkeş kütlələrin öz firqəsi ilə idarə və hərəkət birliliyinin ifadəsi idi. Ona görə də təsadüfi deyildir ki, bütün zəhmətkeş xalq milli muxtariyyətin möhkəmləndirilməsi uğrunda mübarizə aparırdı.

İran Azərbaycanında yaradılmış əncümənlər tarixi zərurətin nəticəsi olmuş və geniş xalq kütłələrini dövləti idarəetmə işinə cəlb etməkdə böyük rol oynamışdır.

Thərädi Əhməd İltifatoviç

1965-ci il martın 30-da Qazaxstanın Çimkənd şəhərində anadan olmuşdur. Opera artisti, konsert-kamera müğənnisidir (lirik-dramatik tenor). 1993-cü ildə P.I.Çaykovski adına Moskva Dövlət Konservatoriyasını bitirmişdir. 1993 - 2005-ci illərdə K.S.Stanislavski və V.İ.Nemiroviç Dançenko adına Moskva Musiqili Teatrının solisti 2005-ci ildən məşhur Marininski Teatrının opera truppasının solistidir. Rusyanın Əməkdar artisti (1999) Tatarıstanın Xalq artisti (2001) Rusyanın "Qızıl maska" Milli Teatr mükafatının laureati (2008) Tatarıstanın Abdulla Tukay adına Dövlət mükafatı laureatıdır (2008).

Əhədi vokal sənətini olduqca gec, 20 yaşında öyrənməyə başlasa da, Marininski Teatrının solisti olmayı, dünyanın ən nəhəng teatrlarının səhnəsində çıxış etməyi bacardı. Taleyi onu həyatı boyu müşayiət edərək elçatmadı və inanılmaz zirvələri fəth etməyə kömək etdi; Büyük Teatr, Amsterdam Operası, Danimarkanın Kral Operası, Londondakı Albert-Xollun tamaşaçıları müğənnini ayaq üstə sürəkə alqışlayırdılar.

Gələcək müğənni 1965-ci il martın 30-da Qazaxstanın Çimkənd şəhəri yaxınlığında anadan olmuşdur. Əhmədin əslən iranlı olan atası İltifat Çimkənd vilayətində XXII partiya qurultayı adına kolxozun çobanı idi. İltifat minlərlə iranlı genç kimi İran-SSRİ sərhəddində hərbi xidmətdə idi. 1945-46-ci il inqilabının partlayış dalğası onu sovet torpağına, taleyin soyuq tikintilərinə təhkimçi fəhə kimi atdı. Təqsiri olmayan bu insanlar xarici ölkədə "xidmeti borclarını" başa vurandan sonra Qazaxstanda məskunlaşmağa icazə aldılar. Burada İltifat kürənsəçli tatar qızı Ənisəyə rast gəldi. Əhməd bu beynəlmilə ailənin 7-ci övladı idi. Onun daha 4 bacısı və 5 qardaşı da vardi. Danişmağa təzəcə başlayanı bu oğlan oxumağa da başladı.

Kolxozda çoban işləyən və iri qoyun sürürlərini dağlarda otaran atasına kömək edirdi. Belə ki, artıq 5 yaşında ikən yəher üstə oturmağı, at sürməyi bacaran Əhməd günlerle qoyunlara nəzarət edir, dəri xanda mahni oxuyur, səsinin eks-sədəsi uzaq dağlardan eşidirdi. Onu əhatə edən təbiətin gözəlliyyi, dərin uçurumlu göydələr, suyu gümüşü dağ çayları, ölçüsü yerdən böyük olan səma - bütün bunlar Əhmədin qəlbini ovsun-

MÜHACİRAT ÜFÜQLƏRİ

QAZAXSTANI FƏTH EDƏN SƏNƏTKAR:

lamışdı. Bu uşaqlıq xatirəleri onun ruhunu indi də qidalandırıb, ətrafında ancaq gözəlliyyi, sabitliyi, gücü-qüdrəti görməyə vadar edir. Əhmədin uşaqlıqda ağılna da gəlmirdi ki, oxumağı da öyrənmək lazımdır. Məktəbi bitirən kimi o, hərbi xidmətə yollandı və əsgərliyini Novosibirskdə keçirdi. Orduda onun gözəl səsini duyub, hərbi mülələfiyyətini bitirən kimi müddətindən artıq qalmağı təklif etdilər və o hissənin nəfəs alətləri orkestrində xidmət etməyə başladı. Əhməd Novosibirsk konservatoriyasına daxil olmaq istədi, amma heç bir müəllim onu qəbul etmədi. Çünkü abitürənt nə musiqi, nə də vokal təhsili almamışdı, üstəlik yaşı da yeniyetmə deyildi və onun nə vaxtsa musiqi incəsənətinin müdrikiliyini, incəliklərini mənimsəyəcəyi çətin təsəvvür edilirdi. Novosibirsk Musiqi məktəbində də onu fövri qəbul etmədi. Əhədi özünü estrada səhnəsində de sinadı və bu şöbədə də on bildirdilər ki, onda istedad göstəriciləri yoxdur.

Bu qazax "allahvergisi" ilə məşgül omağa tekce bir nəfər, 30 illik pedaqoji təcrübəsi olan Nina Dinkina razılaşdı. Əhədinin bəxti gətirmişdi, Nina Leonidovna məktəbin ən yaxşı müəllimi idi. Sesi püxtələşməyənlərə çox ehtiyatla yanaşır, bəzən elə olurdu ki, həmkarlarının da səhvlerini düzəldirdi. Musiqi məktəbində 3 il təhsil alan Əhməd elə gözəl oxudu ki, artıq Novosibirsk yox, Moskva konservatoriyasına daxil olmağa risk etdi. 1988-ci ildə bu məktəbdə qəbulu 15 yərə SSRİ-nin hər yerindən 300 nəfər namizəd var idi. Əhməd müsabiqədən keçdi, artıq 1 ildən sonra o həqiqi opera səhnəsində oxuyurdu. Tamaşaçı kütləsi və tənqidçilər ani olaraq gənc tenorun nadir keyfiyyətlərə malik olduğunu müşahidə etdilər. O, tembrin lirik çalarlarında, səsin dramatik dolğunluğunu və təeccüb doğuracaq dərəcədə səsiyle istənilən registrde gəzisidirmək bacarığını nümayiş etdirirdi. Müğənninin səs diapazonu qeyri-adi genişliyə malik idi, onun yüksək notlarını "nəhayetsiz" adlandırdılar.

Bunlarla yanaşı Allah Əhməd Əhədinin tekce güclü səsle deyil, həqiqi aktyor istedadı ilə də mükafatlandırmışdı. Konservatoriyanı bitirən kimi, o dərhal K.S.Stanislavski və V.İ.Nemiroviç-Dançenko adına Moskva Musiqili Teatrının opera truppasına daxil olur. İslədiyi 11 il ərzində bu teatrın səhnəsində Bayan ("Ruslan və Lyudmila"), Lenski ("Yevgeni Onegin"), Mosart ("Mosart və Solyeri"), Genç qaraçı ("Aleko"), Qraf Almaviva ("Sevilaya bərbəri"), Nemorino ("Məhəbbət içkiyi"), Arlekin ("Payatsı"), Rudolf ("Boqema"), Pinkerton ("Madam Butterfly"), Kavaradossi ("Toska"), Faust ("Faust") və Alfred ("Yarasa") kimi opera partiyalarını böyük uğurla ifa edir. Müğənni

təcrübə toplayıb, peşəkarlığını yüksəldikcə. Onu neinkin Rusiya respublikalarına, vilayətlərinə, hətta xarici ölkələrə; İtaliya, Fransa, Avstriya, İngiltərə kimi operaya yüksək tələbkarlıqla qiymət verən tamaşaçısı olan ölkələrə dəvət etməyə başladılar. 1990-ci illərin ortalarından Əhməd Əhədi Muşa Cəlil adına Tatarıstan Opera və Ballet teatrı ilə əməkdaşlığı başlayır. O, Qazan Teatrının premyera tamaşalarının, F.Şalyapin adına Beynəlxalq Opera Festivallarının, Tatar Teatrının Qəribi Avropa ölkələrində keçirilən qastrollarının daimi iştirakçısına çevirilir. Qazan operasının səhnəsində "Riqoletto", "Traviata", "Aida", "Karmen", "Boqema" və s. tamaşalarında aparıcı tenor partiyalarını ifa edir.

Tatar dilini yaxşı bilən Əhməd (onun anası tatar qızı id) tatar bestəkarlarının operalarında əsas partiyaların misilsiz ifaçısı olaraq qalır. Bu silsilədən Djik ("Altıncəç") - N.Jiqanov, Tukay ("Şairin məhəbbəti") - R.Ahiyarov rolları xüsusi ilə əlamətdاردır. Tukay rolü üzərində işi onun karyerasında en böyük yaradıcılıq uğuru oldu. Ə.Əhədi "Şairin məhəbbəti" operasında Tukay rollunun ifasına görə 2008-ci ildə Tatarıstan Respublikasının Abdulla Tukay adına Dövlət mükafatına layiq görülmüşdür. Rusyanın "Qızıl maska" Milli Teatr Festivalının mötəbər münsiflər heyeti Əhmədi Rusyanın gözəl səsi olan ifaçısı kimi qiymətləndirib ona "Ən yaxşı səs" nominasiyasında festivalın mükafatını vermişdir. 2005-ci ildə Stanislavski və Nemiroviç Dançenko adına teatrın solisti Əhədi Marininski Teatrına "Karmen" operasında Xoze partiyasını ifa etməyə dəvət etdirilər. Əhməd bu rolu parlaq, temperamentli, emosional oxudu. Bu çıxışdan az sonra teatrın bədii rəhbəri Valeri

Qerqiев müğənnini Marininski Teatrına xidmət eləməyə dəvət etdi. Bu gün ölkənin aparıcı teatrında Əhməd bütün "italyan repertuarını": Verdi, Puççini, Donisettinin operalarını oxuyur. Əhədinin səhnədəki tərəf müqəbilləri; Mariya Quleqina, Anna Netrebko, Olqa Borodina, İldar Abdurəzzaqova kimi iqtidar müğənni xanımlardır. Onu dünyanın aparıcı opera teatrlarının baş opera səhnələrinə tez-tez dəvət edirlər. O çox ölkələrdə qastrol səfərlərində olmuşdur: Fransa, Türkiyə, İngiltərə, Hollandiya, Danimarka, Avstriya, Belçika, Latviya, Argentinada tamaşaçılar onun səsinin vurğunu olmuşlar. "Əgər baş partiyaların ifaçıları haqqında danışsaq, onda dramatizmin səviyyəsinə görə apardığı tamaşaşa Əhməd Əhədi bütün təriflərdən yüksəkdə idi", "Əhməd Əhədi yüksək texnikalı, nadir gözəllikdə, oynaq və mütəhərrik səsə malikdir" - bu onun barəsində metbuatin rəyləridir. Qazandığı əlçatmaz uğurları onu şıltaq ulduza çevirməyibdir. Rusyanın əməkdar artisti, Tatarıstanın xalq artisti Əhməd İltifatoviç Əhədi həssas, qatığıkeş, xeyirxah, mehriban və olduqca yumşaq qəlbli ürək adamıdır. O, sözün əsl mənasında təbiətin uşağıdır. Ona böyük istedad sahibinə mənsub sədəlövhilük və səmimilik xasdır. Paxılıq, həsed və sənət qısqanlığı ona yaddır. O xalis karyeristlər mühitində uydurma teatral intriqalarının iştirakçısı olmağa qətiyyən yaramır.

Əhmədin yaradıcılığı bir udum dağ havası, şəffaf çeşmədən içilən bir qurtum sudur. Yəqin yerində deyilmişdir - istənilən talantlı insan - allah bəxş edən büttdür, onun ürəyində yaşayan nə varsə hamisi Allahdandır.

Həsən Cəbrayılov (Ahəngi)

ABŞ MƏHKƏMƏSİ: Trampın Miqrasiya fərmanı müsəlmanların hüquqlarını tapdalayır

ABŞ-in Virciniya ştatının Apellyasiya Məhkəməsi ölkə prezidenti Donald Trampın 6 müsəlman ölkəsindən olan vətəndaşlarının Birləşmiş Ştatlara gəlisiñə müvəqqəti qadağa qoyan Miqrasiya fərmanının müsəlmanları ayrıseçkiliyə məruz qoyması barədə qərar çıxarıb.

"Report" TASS-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə "Reuters" məlumat yayıb.

Məlumatda bildirilir ki, məhkəmə bunun həmçinin Amerika Konstitusiyasına zidd olduğunu bildirib.

"Prezident Trampın icra hakimiyyətinin digər rəsmi şəxslərinin rəsmi bəyanatlarını, həmçinin bəyannamənin (Miqrasiya fərmani - red), araşdıraraq bu netice çixardıq ki, bəyannamədə İslamlı dushmanlılıq var və buna görə Konstitusiyaya ziddir", - deyə hakim Roger Grecorinin qərarında deyilir.

Tramp 2016-ci ilin yanvarında prezident vəzifəsinin icrasına başlıdıqdan sonra əhalisi əsasən müsəlmanlardan ibarət olan 7 ölkə vətəndaşlarının ABŞ-a girişinə 90 günlük qadağanın tətbiqi haqqında fərmani imzalayıb. Bunlar: İran, İraq, Yəmən, Liviya, Suriya, Somali və Sudandır. Sonradan İraq bu siyahıdan çıxarılb.

ABŞ-in bir neçə federal məhkəməsi bir qədər sonra fərmani bloklamaq barədə qərar qəbul ediblər. Ötən ilin iyundan ABŞ Ali Məhkəməsi sənədin hüquqi qüvvəsini qismən bərpa edib.

Mühacir övladı - alim, təhqiqtçı, jurnalist Həcər Hüseynova (Umani)

Yəqin təşkilatımızda bir müddət hökm sürən durğunluğun, nəsil dəyişidin acı mirasıdır ki, ölkənin yaxşı tanıldığı bir sırada dəyərli insanlardan uzak düşmüşük. Onlardan, uğurlarından geniş səhbət açılında bilməmişik ki, mühacir ocağı başında boyabaşa çatılar, tariximizə, irlimizə münasibətdə heç də bizdən geri qalan deyillər. Bəlkə bir qədər də bizdən irəlidəirlər.

8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə İranlı Mühacirlər Cəmiyyətinde keçirdiyimiz bayram tədbirindən sonra tanış olduğumuz Həcər Emin qızı Hüseynova (Umani) də bu mənada gec də olsa qazandıqlarımızdandır. Təşkilatımıza İMC idarə Heyətinin üzvü, alim Adilə xanım Cərnibulənd gətirmişdi. Xeyli səhbətləşdik. Bu yazıda Həcər xanımı hərtərəfli səciyyələndirməyi qarşıya məqsəd qoymadığımızdan hələlik konkret məqamlarla ki-fayətlənirik.

H. Hüseynova (Umani) 1962-ci il fevralın 20-də Gəncə şəhərində anadan olub. Atası Emin Fətulla oğlu Umani gənc yaşlarından İranda azadlıq hərəkatına qoşulub. İngilicilər yurdunu Sərabdan olan gənc Seyid Cəfər Pişəvərinin, general Qulam Yəhyanın yaxın silahdaşlarından biri kimi "21 Azər" Hərəkatında iştirakından ailə üzvlərinə daim rəğbətə danişib. Həcərin gelecek yaradıcılığında və təhqiqt işlərində bu mövzunun aparıcı xətlərindən birini təşkil etməsi də bundan irəli gəlir.

O, 1984-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin filologiya fakültəsinə bitirib. Hazırda universitetin filologiya elmləri doktoru kimi professorudur. ADPU-

nun həmkarlar təşkilatı sədrinin müavini, Yeni Azərbaycan Partiyasının və Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. 2016-cı ildə Prezident təqaüdünə layiq görüldü. Aldığı mükafatlar sırasında "İlin müəllimi", "İlin alimi", beynəlxalq səviyyəli sertifikatlar, coxsayılı fəxri fərmanlar, "Qızıl qələm" və sairə göstərə bilərik. "Müəllim sözü" qəzetiñin baş redaktorunun müavini Həcər xanım 80-ne yaxın elmi məqalənin müəllifidir.

Həcər xanım filologiya üzrə elmlər doktoru adını almaq üçün 2012-ci ildə "Mir Cəlal Paşayevin bədii əsərlərinin dil və üslub xüsusiyyətləri" mövzusunda dissertasiya müdafiə edib. Onun ümumiyyətə elmi ictimaiyyətə təqdim olunan 9 kitabının əksəriyyəti alim, yazıçı, gözəl insan kimi xatirələrdə qalan, yaradıcılığının əhəmiyyətli hissəsini Arazin o tayindakı milli-azadlıq hərəkatına həsr edən Mir Cəlal Paşayevin barəsindədir.

Unutsaq unudularıq Bəhlul Qafari, Raziye Dövləti-qoşa qanad

Şəkildə Bəhlul Qafari və Raziye Dövləti övladları ilə birlikdə

dostu Bəhlulun evində bir neçə dəfə qonaq olarkən qonşuların səhbətindən bunu əyani hiss etmişdim.

Raziye hələ 1947-ci ilde qardaşı İltifatla məşhur astaralı inqilabçı, Vətəne sadiq Ağa Sultanovla Kür qırğındakı qəsəbəyə gəlmişdi. Balıqçılıq hamisinin peşəsi oldu. Bankə Balıq Kombinatında 40 ilə yaxın işlədi. Həyat yoldaşı, traktörə Bəhlul Qafari ilə orada çalıdı. Hər ikisinin sərərfli

əmək yolu barədə rayon və respublika qəzetlərində onlara məqalə dərc edildi. "Mühacir" in 1992-ci ildə çıxan oxanqlı oçerklerində biri də R.Dövləti barədədir. Mükafatlara gelincə cütlüyün medalları, diplomları, qiymətli hədiyyələri kifayət qədərdir. Lakin bunların heç biri minlərin xatirələrində yaşayan xoş duyularla müqayisəyə gəlməzdir. Bu şəkil isə 45 illin yadigarıdır.

Pərviz Kazımı,
Bakı Dövlət Universitetinin dosenti
tarix üzrə fəlsəfə doktoru

Təşkilatımızda olarkən özünün "Mir Cəlalın aforizimləri" kitabı bizləre ərməğan etdi. Təhqiqtən yazılışının aforizmləri Azərbaycan, rus, ingilis dillerində oxuculara təqdim olunub. Biz də seçmələri təqdim edərkən nəzərə alıq ki, müdrik Mir Cəlal müəllimin anadan olmasının 110 illik yubileyi ərəfəsindəyik. Bayram ətirli sayımızda nümunələrin bir qisminin çapı həm onun ruhuna hörmətimiz olar, həm də aqil kələmlərdən bir daha faydalanañıriq.

Dünya və həyat haqqında

Dünya dediyin çörəkixanadır. Bu vurhavurda kimi bişirir, kimi aşırır. Hami isteyir təndir başında olsun.

İnsan qara günləri öz əli ilə yoğurur. Kölğədə bitən ağacın kölgəsi olmaz. Həyat belədir. Həmişə baharı xəzan, xəzəni bahar təqib edir. Bəzi ulduzlar kiçik olduqları üçün yüksəkdə olduqları üçün görünmürələr.

Vətənpərvərlik və azadlıq haqqında

Azadlıq heç vaxt, heç yerde verilməz, o ancaq alınar! Düşmənimiz də, dostumuz da bilir ki, yüz dəfə basılsaq da, müvəqqətidir. Bir dəfə qalib gəlsək, ebədi olacaq.

Azadlığı qorumaq - onu fəth etmək qədər müqəddəsdir.

Sülhə xidmet - vətəne xidmətdir. Vətəne xidmet - sülhə xidmətdir.

Bu gün Kərbəla meydanı - Azərbaycandaki vətənpərvərlik meydanıdır. Hər kimin ürəyində bir cüzi də olsa, namus, vətən hissi varsa, oranın qeydina qalmalıdır...

Ata, ana məhəbbəti, qadın və gözəllik haqqında

Yaxşı analıq çətin, lakin çox şərəflə, çox müqəddəs işdir. Ana qəlbə insanın ilk məktəbidir. Məhəbbətin, səmimiyətin, sədəqətin pozulmaz kitabıdır.

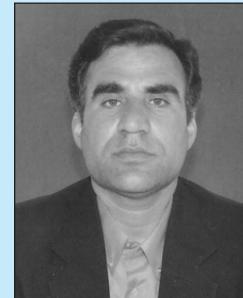
Atalar oğul istər ki, çırğayı sönməsin. Atalar oğul istər ki qocalıqda söykonəcəkləri olsun! Atalar oğul istər ki, adı batması. Atalar oğul istər ki, qoyub getdiyinə sahib olsun.

Qadın qəlbə qapalı bir bağçadır, açarı da qadının özündədir. Bu açarı qəlbədə yanın sevgi fanarı ilə arayıb təpmalı.

Gözəlliyi yalnız görkəmdə, donda, zahidə axtarmaq olmaz. Zahir insanı aldada bilər. Çox təmtəraqlı libas altında çirkiliklər gizlənir. Çirkin görünən don, görkəmsiz zahir dalında da bəzən gözəl məna, ali fi-kirələr olur.

H.Rəhim

Daşçı Cavad

İlhamım qanadlı quş olub yene
Haggın dargahından doldu qəlbime
Dedi, ey şahsoltan yaz ki, bir əsər
Dastan tek dillərdə söylənsin əzber
Sənət dargahından incilər yarat
Yatmış govharkanı yuxudan oyat.
Müxtəsər səhəbət aq Daşçı Cavaddan
Əsirler geçsə de çıxmasın yaddan.
Bu usta əlində xırda dileklər
Daş divar ustundə düzürdü məmər
Onun vətənidə şəhri Həmədan
Bakıda təpmishdi özünə məskən
Dövrənər dolanıb keçidkə zaman
Tavanlar döşəyib salırdı eyvan
Həm divar üzündə naxış vururdu
Həm de pilləkanlər quraşdırıldı
Sevirdi sənətin qəlbdən, ürəkdən
Yorulmaq bilməzdi işdən əməkədən
Bir-bir pillələri çıxıldırca başa
Könül duyğuların hopurdu başa
Gah daşı kəsirdi, gah da deşirdi
Gah da qıraqını yonub, eşirdi
Çaqqalaşqal salıqca çəkicin səsi
Daha da artırdı eşqi, həvəsi
Adıçə daşları döndərib zərə
Usta yaradırdı gözəl mənzərə
Qurub, yaratdığı hər saray, bina
Yenidən güclüyərək verirdi ona
Var idi əlində daima işi
Na yayı boş keçir, nə də ki qış
Hələ qurtarmamış hovuz, hasarı
Başqa iş gözəldi bu sənətkarı
Amma ki, var idi onda xasiyyət
Daima saxlardı özüne hörmət
Birinin işini vurmamış başa
Həc yerde çəkici çalmazdı daş
Bundan qazanmışdı inam, etibar
Şagirdi Cəfərlə birgə barabər.
Beləcə şəhərlər, kəndlər salırdı
Halal zəhmətindən o zövq alındı.
Çox gözəl yol idi ustanın yolu
Bol idi çörəyi, var idi pulu
Keçirdi rahatca gün-güzərəni
Artırdı şəhərdə şöhrəti, şanı
Dastan tek dillərə düşməşdə adı
Hamı tanıydırdı usta Cavadı.

ŞAHSOLTAN ŞIRVANLI

BAŞ REDAKTOR:
Rəhim Hüseynzadə

Redaktorlar:
Həsən Ahəngi
Həsən Babai

**Qəzet 18 yanvar
1994-cü ildə dövlət
qeydiyyatına alınıb.**

Hesab nömrəmiz
Bankın adı: "Kapital bank" in
1 sayılı Yasamal filialı
Hesab nömrəsi
AZ80AIIIB33080019443302338103

VÖEN: 1301812021

**Ünvanımız: Bakı 9,
Əli bəy Hüseynzadə 66,
Tel: (012) 594-53-94**

e-mail:irmuhacir@mail.ru

**Qəzet "İranlı Mühacirlər
Cəmiyyəti" İctimai Birliyinin
komputer mərkəzində yığılıb.
"Son Dakika" mətbəəsində
çap olunub.**

Tiraj: 250